

щення раціональної організації є розробка посадових обов'язків для конкретної посади та положення про відділ бухгалтерського обліку. У сучасний період це питання є практично не вирішеним, крім того, проблема поглиблюється надвеликою кількістю обов'язків, що покладені на облікового працівника.

Визначено, що незважаючи на проведені реформи бухгалтерського обліку та постійне зростання вимог до бухгалтера як до фахівця, філософія розуміння професії суттєво за останні роки не змінилася. Власники (керівники) підприємств продовжують вважати обліковця простим рахівником, знецінювати роботу не тільки оплатою але і власним відношенням.

Підкреслено, що важливим принципом раціональної організації є сталість персоналу, оскільки досвід, що набувається в результаті виконання певних робіт значно підвищує їх ефективність.

Виконання даних заходів значно підвищить ефективність функціонування облікової системи на підприємстві.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бетге Й. Балансоведение : [монографія] : пер с нем. / Й. Бетге ; научн. ред. В. Д. Новодворский. – М. : Бухгалтерский учёт, 2000. – 411, [3] с. : ил.
2. Карпушенко М. Ю. Організація обліку : навч. посібник / М. Ю. Карпушенко ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2011. – 241 с.
3. Кужельний М. В. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / М. В. Кужельний, В. Г. Лінник. – К. : КНЕУ, 2000. – 334 с.
4. Кузнецова С. А. Організація бухгалтерського обліку за стадіями облікового процесу / С. А. Кузнецова // Європейський вектор економічного розвитку. – 2012. – № 2 (19). – С. 107–118.
5. Лешапелъ Ж. Идеи Анри Файоля / Ж. Лешапелъ ; ВЦСПС. – М. : Книга, 1924. – 67 с.
6. Організація бухгалтерського обліку : навч. посібник / за ред. В. С. Леня. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 696 с.
7. Організація бухгалтерського обліку, контролю і аналізу : підручник / А. М. Кузьмінський, В. В. Сопко, В. П. Завгородній ; [за ред. А. М. Кузьмінського]. – К. : Вища школа, 1993. – 222 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ОНОВЛЕННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА IMPROVEMENT DEPRECIATION POLICY AND FIXED CAPITAL OF THE COMPANY

У статті розглянуто удосконалення амортизаційної політики підприємства, оновлення основного капіталу. Об'єкти основних засобів використовуються в діяльності підприємства протягом тривалого часу. Протягом цього терміну вони зношуються як морально, так і фізично, поступово втрачаючи свою вартість. Амортизаційна політика підприємства та проблеми її розвитку посідають вагоме місце. Вона є складовою частиною системи зовнішнього керування відтворення основних фондів підприємства, визначає рівень індивідуального розвитку й можливість внутрішньої варіативності підприємства.

Ключові слова: основні засоби, амортизація, амортизаційна політика, підприємство, основний капітал, виробництво.

В статье рассмотрены усовершенствования амортизационной политики предприятия, обновление основного капитала. Объекты основных средств используются в деятельности предприятия в течение длительного времени. В течение этого срока они изнашиваются как морально, так

и физически, постепенно теряя свою стоимость. Амортизационная политика предприятия и проблемы ее развития занимают важное место. Она является составной частью системы внешнего управления воспроизводства основных фондов предприятия, определяет уровень индивидуального развития и возможность внутренней вариативности предприятия.

Ключевые слова: основные средства, амортизация, амортизационная политика, предприятие, основной капитал, производство.

The article deals with improving the depreciation policy of the company, updated capital. Facilities and equipment used in the enterprise for a long time. During this period, they wear out both morally and physically, gradually losing its value. Depreciation policy and issues of development occupy an important place. It is part of the external control playback of the core business determines the level of individual development and the possibility of internal variability company.

Key words: fixed assets, depreciation, amortization policy, venture capital, production.

УДК 657.421

Малярова С.В.

старший викладач кафедри обліку та оподаткування
Комунальний вищий навчальний заклад
«Інститут підприємництва «Стратегія»
Дніпропетровської обласної ради»

Постановка проблеми. В умовах гострої нестачі фінансових ресурсів важливе значення має процес збільшення внутрішніх джерел коштів підприємства, необхідних для ведення виробничо-господарської діяльності. Необхідною умо-

вою ведення виробничого процесу на підприємстві є зосередження в достатній кількості засобів праці, що відповідали б вимогам науково-технічного прогресу. Ефективне використання основних засобів на підприємстві є одним із найважливіших

чинників, що сприяють досягненню ефективності процесів господарювання. Під впливом низки негативних явищ і тенденцій розвиток українських підприємств в останні роки значно уповільнився. Зношеність основних засобів практично у всіх галузях економіки складає 60-70%. Проблема формування амортизаційної політики підприємства в сучасних умовах набуває важливого значення на сучасному етапі розвитку нашої країни, оскільки вона одночасно виступає як витрати та як джерело відтворення основних засобів. Вивчення закономірностей нарахування амортизації та визначення показників, що характеризують стан основних засобів є одним із пріоритетних напрямів дослідження не лише у рамках підприємства, а й у системі господарювання всієї держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання удосконалення амортизаційної політики підприємства розглядається і висвітлено у працях В. Сопко, К. Андросова, В. Бакай, Л. Бабіч, Н. Дугієнко, С. Скомарохова, М. Чумаченко, Ф. Бутинець, С. Ніколаєнко, Л. Гайвич, Л. Овод, Л. Кудь. Проблемами амортизації займаються такі вчені, як: С. Голов, М. Бондар, Л. Гуцаленко, Г. Осіпчук, Л. Борщ, Ю. Стадницький, Я. Мех.

Однак, вивчення наукових праць свідчать про те, що у згаданих дослідженнях велика увага приділялась визначенню амортизаційної політики, методиці та процесу формування амортизаційної політики, а також обліку амортизаційних відрахувань, але вченими так і не було визначено, як правильно обрати метод нарахування амортизації та як нараховувати амортизацію в період інфляції так, щоб амортизаційних відрахувань вистачило для оновлення основного капіталу підприємства, а амортизаційна політика була сформована ефективно [2].

Формування цілей статті. Метою дослідження, наведеного в статті матеріалу, є виявлення основних напрямів удосконалення амортизаційної політики та оновлення основного капіталу на підприємствах задля забезпечення ефективного управління виробничим процесом у сучасних умовах господарювання, що дозволить керівництву підприємства отримувати якісну інформацію, а також пошук шляхів їх успішного вирішення.

Виклад основного матеріалу. В умовах формування ринкової економіки виникає об'єктивна необхідність підвищення якості облікової інформації. Як і всі необоротні активи, основні засоби володіють таким ступенем ліквідності, при якому їх використання у виробничому процесі, продаж або перепродаж здатні принести підприємству надходження грошових коштів у довгостроковому періоді. До головних характеристик основних засобів слід віднести матеріально-речову форму і більш низький рівень ліквідності в порівнянні з грошовими активами. Основні засоби виступають най-

важливішим елементом господарської діяльності підприємства, оскільки багато в чому визначають фінансовий стан і його економічний потенціал у цілому, як правило, внаслідок того, що їх питома вага в загальній структурі активів становить значну частину.

Виробництво є основою життя суспільства, оскільки в його процесі виготовляються усі матеріальні блага та послуги, що забезпечують задоволення людських потреб. Засоби праці та предмети праці складають уречевлений капітал. В економічній літературі засоби праці ототожнюються із засобами виробництва, основними фондами та основними засобами.

Облік основних засобів на підприємстві регламентується Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». Згідно з П(С) БО 7 основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [4].

Планування, облік і наукове дослідження основних засобів підприємств може бути організовано лише на основі правильно сформованої структури та науково-обґрунтованої їх класифікації у відповідності з видами, призначенням, використанням і територіальним розміщенням. Основні засоби, що використовуються на підприємствах, поділяють на певні групи залежно від того, яку роль вони відіграють у виробничому процесі. На сьогоднішній день термін «основні засоби» використовується в законодавстві України. Під ним розуміють матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 6000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) [3].

Характерними особливостями основних фондів є:

1. Використання їх у натуральному вигляді впродовж тривалого часу.
2. Схильність до зношення, яка виявляється у поступовій втраті можливої подальшої експлу-

атації у зв'язку зі старінням, закінченням резерву потужності (матеріальне зношування) або із втраченою доцільністю паралельної експлуатації у зв'язку з виникненням основних фондів, що мають якісніші характеристики (моральне зношування).

3. Специфічний характер кругообігу та відшкодування вартості через механізм поступової перенесення вартості (амортизації) з віднесенням амортизаційних відрахувань на поточні витрати підприємства і відповідно вартість продукції (робіт, послуг). Основні засоби неоднорідні і різняться між собою натурально-речовим складом, термінами служби, призначенням і роллю у виробництві. Все це обумовлює необхідність їх класифікації. Класифікують основні засоби за видами, галузевою належністю, функціональною ознакою, віковим складом.

Об'єкти основних засобів використовуються в діяльності підприємства протягом тривалого часу. І протягом цього терміну вони зношуються як морально, так і фізично, поступово втрачаючи свою вартість; а також на їх вартість впливають інфляційні процеси та багато інших чинників, від яких залежить вартість основних засобів.

Амортизаційна політика підприємства та проблеми її розвитку посідають вагомим місце як в економічних школах, так і в економічній свідомості суспільства загалом [2].

Амортизаційна політика, як будь-яка політика має свою стратегію і тактику. Стратегія амортизаційної політики включає в собі цілі і методи довгострокового характеру, вона направлена на ліквідацію недоліків у процесі відшкодування і відтворення основного капіталу. Мета амортизаційної стратегії полягає в тому, щоб змінити темпи і тактику інвестиційного процесу в економіці і вивести її на траєкторію довгострокового економічного зростання, причому досягнення цього можливо тільки шляхом структурно – технологічній перебудови промислового виробництва, за рахунок селективного підходу до галузей і напрямом в них засобів, накопичених за допомогою амортизації.

Амортизація виконує такі основні функції:

- 1) відшкодування;
- 2) оціночну;
- 3) фіскальну;
- 4) розподільну;
- 5) регулюючу.

У ринкових умовах дедалі більше втрачає ознак відтворення традиційне трактування функції амортизації. Її місце починає займати функція відшкодування – повернення власникові раніше зазнаних витрат на придбання (створення) необоротних активів.

Амортизаційна політика є складовою частиною системи зовнішнього керування відтворення основних фондів підприємства. Вона визначає рівень індивідуального розвитку й можливість внутріш-

ньої варіативності амортизаційної політики підприємства. Впродовж багатьох років амортизаційна політика залишається найслабкішою ланкою економічної політики країни, оскільки сформована ними амортизаційна система не виконує своєї головної функції – не створює зацікавленості підприємців до оновлення основних засобів, впровадження наукових розробок та новітніх технологій у виробництво [5].

Амортизаційна політика повинна носити стимулюючий характер і володіти наступними рисами:

- сприяти підвищенню норм списання основного капіталу;
- розвивати прискорену амортизацію;
- створювати пріоритетні умови для розвитку особливо важливих галузей економіки.

Розробка амортизаційної політики на підприємствах починається з вивчення та врахування основних факторів, що визначають передумови її формування. Такими чинниками є:

- принципи амортизаційної політики, встановлені в країні;
- майновий стан підприємства, зокрема, обсяги, склад, вікова структура та рівень спрацювання необоротних активів, які підлягають амортизації;
- темпи інфляції та методи відображення в обліку реальної вартості основних фондів та нематеріальних активів;
- переваги та недоліки дозволених законодавством методів нарахування амортизації;
- норми амортизаційних відрахувань та їх вплив на різні аспекти фінансово-економічної діяльності промислових підприємств;
- реальний термін використання підприємством необоротних активів;
- інвестиційна активність промислових підприємств [1].

Система факторів, що повинна враховуватися при формуванні амортизаційної політики, є наступною. Фактори, що впливають на обсяг амортизаційних відрахувань:

1. Незалежні від підприємства: встановлені державою норми амортизації; дозволені законодавством методи бухгалтерської амортизації; інфляція.

2. Залежні від підприємства: обсяг основних засобів, що підлягають амортизації; вибір методу амортизації та встановлення терміну амортизації; визначення терміну корисного використання об'єктів основних засобів.

Фактори, на які впливає обсяг амортизаційних відрахувань: витрати підприємства; база обкладання податком на прибуток; обсяг чистого грошового потоку; можливість оновлення основних засобів.

Одними із найвпливовіших факторів є правильність вибору методу амортизації та вплив інфляції при розрахунку амортизаційних відрахувань.

Метод амортизації є важливим елементом системи. Він визначає базу й алгоритм амортизаційних відрахувань за певний період для конкретних об'єктів. П(С)БО 7 «Основні засоби» передбачає застосування наступних методів амортизації: прямолінійний; зменшення залишкової вартості; прискореного зношення залишкової вартості; кумулятивний; виробничий [4].

Кожен з методів має свої переваги та недоліки, метод нарахування амортизації повинен бути визначений для кожного об'єкта основних засобів з урахуванням очікуваного способу отримання економічної вигоди від його використання. Правильне визначення строку корисного використання об'єкта основних засобів та застосування вірно обраного методу нарахування амортизації дозволяє отримати суму амортизаційних відрахувань, яка відповідає реальному зменшенню вартості основних засобів. У зв'язку з цим доцільно було б розподілити всі основні засоби на групи і для кожної з них застосовувати різні методи амортизації.

Сформований розподіл буде сприяти ефективному формуванню амортизаційного фонду на підприємстві і призведе до:

- правильного застосування методу амортизації щодо об'єктів, використання яких залежить переважно від терміну їх використання;
- правильного нарахування амортизації на об'єкти основних засобів залежно не від терміну їх використання, а від кількості виробленої продукції;
- зниження податку на прибуток у перші роки після введення основних засобів в експлуатацію і за рахунок цього забезпечить більш швидке повернення інвестицій що підвищить інвестиційні можливості підприємства.

Наступним важливим елементом при розрахунку амортизації, який не залежить від підприємства і на який часто не звертають увагу є інфляція. Якщо підприємство при формуванні амортизаційної політики не враховує даного фактору, то в періоди інфляції воно не зможе зробити необхідну величину відрахувань для відновлення свого капіталу в майбутньому.

В умовах інфляції відбувається зростання номінальних цін окремих видів основного капіталу, а амортизаційні відрахування визначаються від первинної вартості, тому встановлені амортизаційні відрахування можуть опинитися нижче за її економічно обґрунтованої величини. Перекривлення вартісних показників основного капіталу, коли його реальна вартість не відповідає фактичній, приводить до не донарахування амортизації і, як наслідок, до невідповідності величини амортизації, що накопичується для здійснення подальшого відтворення і вартості нового основного капіталу, призначеного для відшкодування спожитого. Це пов'язано з тим, що процес реального знецінення

грошових коштів і подальшого збільшення амортизаційного фонду має деякий розрив у часі, який може приводити до значних відхилень реального обсягу накопичення від потреб відтворення.

Важливим інструментом амортизаційної політики, вживаним з метою протидії знеціненню амортизаційних відрахувань при цінній лібералізації, є переоцінка об'єктів основного капіталу.

Проте, при переоцінці основного капіталу не враховується сума системного впливу на сумарний рівень загальних податків на майно і на прибуток, а також використовуючи індексні методи переоцінки не враховують зниження ринкової вартості технічно відсталих, таких, що простоюють, мало рентабельних виробництв. Окрім цього, методологія переоцінки, була заснована на скоректованій балансовій вартості основного капіталу, що є у розпорядженні підприємства, що не відповідає вимогам ринкової економіки. Це і призвело до розриву між величинами амортизації і зносу основного капіталу, скоротивши можливості використання вартості амортизаційних засобів на оновлення основного капіталу.

При здійсненні амортизаційної політики на мікрорівні йде процес оновлення активної частини основного капіталу і підвищується технічний рівень основного виробництва. Все це у свою чергу створює достатні передумови для зниження собівартості продукції і максимізації прибутку, які є основними напрямками діяльності підприємств.

Основними складовими елементами амортизаційної політики на мікрорівні є:

- оцінка і переоцінка основного капіталу;
- вибір і обґрунтування методів нарахування амортизації;
- забезпечення цільового використання амортизаційних відрахувань;
- мінімізація фізичного і морального зносу основного капіталу;
- вибір найбільш ефективних форм відтворення основного капіталу. Здійснення своєчасного і якісного технічного переоснащення, модернізації і реконструкції виробництва.

Вдала амортизаційна політика – це комплекс заходів направлений на управління процесом відтворення основного капіталу, запобігання надмірному зносу його активної частини, нарощування основного капіталу і обсягу випуску продукції, направлене на підвищення технічного рівня виробництва, вдосконалення видової, технологічної і вікової структури основного капіталу, підвищення продуктивності праці і зниження собівартості продукції, максимізацію прибутку і активізацію інвестиційного клімату підприємства.

Висновки. Отже, амортизаційна політика це – регулювання основного капіталу на державному рівні з метою створення рівних умов суб'єктам господарювання. У межах державної амортиза-

ційної політики кожний суб'єкт господарювання створює свій власний механізм нарахування амортизації. Від вибору методу нарахування амортизації залежить сума амортизаційних відрахувань. Їх збільшення з одного боку сприятиме оновленню основних засобів, а з іншого – зниженню прибутку підприємства і відповідно зниженню сплати податку на прибуток підприємства. Кожний суб'єкт господарювання має планувати свою амортизаційну політику таким чином, щоб, по-перше, найвищі обсяги амортизаційних відрахувань припадали на фази зростання та зрілості, та, по-друге, у фазі зрілості підприємство мало достатні обсяги коштів для здійснення нових інвестицій. Відповідно до цього у фазах виводу на ринок та спаду підприємство має застосовувати лінійний метод амортизації, у фазах зростання та зрілості – найбільш ефективні методи прискореної амортизації.

У підсумку варто зазначити, що необхідною умовою відтворення основних фондів є передусім розвиток та удосконалення відтворювальної функції амортизації, для цього необхідно здійснювати переоцінку вартості основних засобів. Доречно звернути увагу на оптимальний варіант вибору методу нарахування амортизації та врахування інфляції при розрахунку амортизаційних відрахувань, це сприятиме ефективному формуванню амортизаційної політики на підприємстві.

Вирішення комплексу суперечливих та дискусійних питань обліково-інформаційного забезпечення амортизаційної політики та оновлення основного капіталу є актуальним для підприємств

України і потребує подальших досліджень з метою створення передумов для формування більш ефективної обліково-управлінської моделі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Жердев Є. В. Методичні засади формування амортизаційної політики на підприємствах [Електронний ресурс] / Є. В. Жердев // Облік і фінанси АПК : бухгалтерський портал. – Режим доступу : <http://magazine.faaf.org.ua/metodichni-zasadi-formuvannya-amortizaciynoi-politiki-na-pidpriemstvah.html>.
2. Лищенко О. Г. Удосконалення амортизаційної політики підприємства [Електронний ресурс] / О. Г. Лищенко. – Режим доступу : http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/509/1/Lyshchenko_Improving%20the%20amortization%20policy.pdf.
3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : прийнятий Верховною Радою України 2 груд. 2010 р. № 2755–VI : текст із змін. станом на 1 січ. 2017 р. // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [Електронний ресурс] : затв. наказом Мін. фінансів України від 27 квіт. 2000 р. № 92 : текст із змін. станом на 24 лип. 2015 р. // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
5. Помилуйко Є. О. Особливості реалізації амортизаційної політики в Україні [Електронний ресурс] / Є. О. Помилуйко // Ефективна економіка : електрон. наук. фахове вид. / Дніпропетр. держ. аграрно-екон. ун-т. – 2012. – № 9. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1416>.